

کنوانسیون تغییر آب و هوا، پروتکل کیوتو فرصتها و چالشهای پیش روی کشور

تهیه و تنظیم:

محمد صادق احدی، معاون طرح ملی تغییر آب و هوا

آدرس: تهران، بزرگراه همت، پارک طبیعت پردیسان، مرکز تحقیقات زیست محیطی، سازمان حفاظت محیط زیست،

ساختمان پروژه‌های بین‌المللی، دفتر طرح ملی تغییر آب و هوا

تلفن: ۸۲۴۱۶۴۳۸ و ۸۲۶۴۰۰۲۸

فاکس: ۸۸۲۶۷۹۹۴

پست الکترونیک: m.s.ahadi@climate-change.ir

صفحه وب: www.climate-change.ir

کنوانسیون تغییر آب و هوا در سال ۱۹۹۲ با هدف تثبیت غلظت گازهای گلخانه‌ای در جو در سطحی که از اثرات سوء تغییر آب و هوا بر حیات در کره زمین بکاهد، بوجود آمد. پروتکل کیوتو این کنوانسیون نیز در سال ۱۹۷۷ در سومین اجلاس سران اعضای متعهد به کنوانسیون با هدف ایجاد تعهدات کاهش انتشار برای کشورهای ضمیمه یک کنوانسیون (کشورهای توسعه یافته) و تقویت راهکارهای اجرایی در خصوص کمکهای مالی و فنی کشورهای توسعه یافته به کشورهای در حال توسعه بخصوص کشورهای آسیب پذیر از موضوعات تغییر آب و هوایی (موضوع مواد ۴/۸ تا ۴/۱۰ کنوانسیون) ایجاد گردید. هر یک از این کنوانسیون ها و پروتکل ها چالشها و فرصتهایی ایجاد می نمایند. برخی از این فرصتها و چالشها تحت کنوانسیون و پروتکل کیوتو عبارتند از:

فرصتها:

- استفاده از مکانیسم های مالی کنوانسیون و تسهیلات محیط زیست جهانی (GEF) در خصوص بهره وری انرژی، توسعه انرژیهای تجدید پذیر و پروژه های کاهش اثرات سوئی تغییر آب و هوا
- استفاده از فرصتهای موجود تحت مکانیسم های انعطاف پذیر پروتکل کیوتو نظیر مکانیسم توسعه پاک و ایجاد درآمد از طریق فروش گواهی کاهش نشر برای پروژه های مرتبط
- جذب تکنولوژیهای دوستدار محیط زیست تحت مصوبات مرتبط با انتقال تکنولوژی در کنوانسیون

تهدیدات/چالشها:

- کاهش درآمد های نفتی کشور های عضو اپک از جمله ایران بدلیل کاهش تقاضای جهانی سوختهای فسیلی در اثر اقدامات کاهش انتشار کشورهای توسعه یافته در بخش انرژی و بتبع آن کمبود در آمد های ارزی در بلند مدت
- احتمال ایجاد تعهدات کاهش انتشار برای کشورهای در حال توسعه بزرگ و نفتی نظیر چین، هند، آفریقای جنوبی، مکزیک، برزیل، ایران و عربستان و غیره

در صورت ایجاد چنین تعهداتی برای کشورمان، که البته در دوره سوم تعهدات وجود آن چندان دور از ذهن نیست چراکه رتبه ایران در انتشار دی اکسید کربن از بخش احتراق سوخت از رتبه هیجدهم دنیا در سال ۱۹۹۶ به رتبه

دهم در سال ۲۰۰۷ رسیده است^۱، با توجه به وابستگی شدید ساختار اقتصادی کشور به درآمدهای نفتی و روند رشد صعودی حاملهای انرژی و نیز اقتصاد پر کربن کشور^۲ انجام چنین تعهداتی تنها سخت بلکه غیر ممکن بنظر میرسد.

لازمه استفاده بهتر و بیشتر از پتانسیل های موجود در کنوانسیون تغییر آب و هوا پروتکل کیوتو آن برای توسعه پایدار کشور، علاوه بر حضور فعال در اجلاسهای این کنوانسیون ها و داشتن نقش فعال در تصمیم گیری های آن، همسوسازی قوانین داخلی با ساختارها و ساز و کارهای موجود در این کنوانسیون ها است.

اگرچه تمامی کنوانسیون های بین المللی جهت اجرایی شدن نیاز به تصویب آن در مجلس شورای اسلامی است ولی در بسیاری موارد کنوانسیون ها و پروتکل های مذکور بدون موشکافی کافی و تحلیل مناسب در خصوص نیازهای حقوقی، مالی و قانونی لازم برای اجرای این کنوانسیون ها توسط مجلس شورای اسلامی تصویب و جهت اجرا به دولت ابلاغ می گردد که در بسیاری موارد، قوانین موجود در کشور مانع استفاده از پتانسیل ها و فرصتهای موجود در این کنوانسیون ها است.

مکانیسم توسعه پاک پروتکل کیوتو یکی از ساز و کارهایی است که نقش موثری در انتقال تکنولوژی های نو و دوستدار محیط زیست به کشورهای در حال توسعه دارد که وجود قوانین متعدد در کشور در عرصه های مختلف و نیز دولتی بودن عمده شرکتهای بزرگ کشور، راه را بر استفاده این شرکتهای از فرصت های موجود دشوار ساخته است.

در روزهای اخیر پانزدهمین اجلاس اعضای متعهد به کنوانسیون و پنجمین جلسه پروتکل کیوتو در حال برگزاری در کپنهاگ دانمارک می باشد. با توجه به اینکه نتیجه دو سال مذاکرات مستمر در خصوص شکل دهی رژیم حقوقی بعد از کیوتو در این اجلاس شکل خواهد گرفت، لذا این اجلاس از اهمیت خاصی برخوردار است بطوریکه بیش از ۱۰۰ نفر از رهبران جهان در بخش عالیرتبه این اجلاس در روزهای ۱۶-۱۸ دسامبر شرکت خواهند نمود. مهمترین مباحث مطروحه در این اجلاس پیرامون دو موضوع زیر است:

الف- تدوین رژیم حقوقی و تعهدات کاهش انتشار برای کشورهای توسعه یافته برای سالهای بعد از ۲۰۱۲، در این خصوص چندین پیشنهاد برای ایجاد یک پروتکل جدید (۵ پیشنهاد) و یا تدوین متمم هایی بر پروتکل کیوتو (۱۲ پیشنهاد) توسط کشورهای مختلف ارایه شده است. اتحادیه اروپا کاهش ۳۰٪ انتشار گازهای گلخانه ای به زیر سطح انتشار سال ۱۹۹۰ تا سال ۲۰۲۰ در صورت قبول تعهدات بیشتر توسط آمریکا و کانادا را قبول نموده اند.

ب- ایجاد چهارچوب همکاریهای بلند مدت تحت کنوانسیون در زمینه موضوعات کاهش انتشار، سازگاری با تغییر اقلیم، تامین منابع مالی برای کشورهای در حال توسعه، ظرفیت سازی و انتقال تکنولوژی

با توجه به اینکه مذاکرات در خصوص شکل دهی اسناد حقوقی مرتبط با موضوع از دو سال پیش در اجلاس سیزدهم (COP13/MOP3) تحت نقشه راه بالی آغاز شده است، لذا موضوعات مرتبط با بند ب به یک جمع بندی مناسبی رسیده است و در اجلاس کپنهاگ تصویب خواهد شد. لیکن در خصوص میزات تعهدات کاهش انتشار آتی کشورهای توسعه یافته هنوز توافقی حاصل نشده است و انتظار می رود در ده روز اول این اجلاس جمع بندی در این خصوص صورت گرفته تا برای تصویب توسط سران کشورها در دو روز انتهایی ارایه شود.

هیئت ایرانی نیز در فرآیند مذاکراتی مرتبط با موضوع حضور فعالی در دو سال اخیر داشته است، لیکن یک ساختار سازانی مناسب و فرآیند شفاف و منسجم در خصوص پیگیری موضوعات مرتبط با کنوانسیون تغییر آب و هوا در کشور علیرغم گذشت بیش از ۱۳ سال عضویت در کنوانسیون ایجاد نشده است. امید است با توجه به اهمیت موضوع تصمیم گیری مناسبی در این زمینه صورت گیرد.

¹ International Energy Agency (IEA), CO2 Emission from Fuel Combustion, 2009 Edition.

² Carbon Intensive Economy